

Redaktionelt forord

Temanummer: Danske grænser

2020 markerer hundredeåret for fastlæggelsen af den dansk-tyske grænse efter folkeafstemningerne i 1920. Et sådant jubilæum er en god anledning til at diskutere, hvad grænser er, og hvad vi bruger dem til i dag. Ud fra en almen betragtning skulle man ikke tro, at det var så vanskeligt. Den Westfalske Fredsaftale fra 1648, der afsluttede Trediveårskrigen, bliver ofte set som den ramme, der skabte det moderne statssystem. Statsgrænserne, der markerer den eksterne såvel som interne suveræniteten, fremstår som linjer på et Europakort, der efterhånden har indprentet sig godt og grundigt i vores mentale forståelse af, hvem og hvad der hører til ét bestemt land, og hvad der bestemt ikke gør.

Men grænser er ikke statiske og éndimensionelle. Der er fysiske grænser, men også mentale grænser. Der er naturgivne grænser, men også politiske, økonomiske og sociale grænser. Der er grænser, der markerer Danmark i forhold til alt dét, der ikke er Danmark, og så er der alle grænserne, der opdeler Danmark på kryds og tværs. I sprogbruget skelner vi eksempelvis mellem udkantsdanmark og indkantsdanmark. Juridisk og socialt skelner vi mellem afgrænsede ghettoer og resten af byen. Vi har også administrative grænser, der definerer kommunernes og regionernes udstrækning.

Og så er der alle dem, der i hverdagen lever med forskellige former for danske grænser. Dem, der krydser grænser hver dag, kalder vi for eksempel for pendlere. Pendlere krydser alle former for grænser – Danmarks ydre grænser, eller grænsen mellem land og by, eller blot rejsen fra den ene kommune til den anden. I processen er disse pendlere med til at skabe en grænsepraksis; det vil sige en fælles forståelse af, hvor grænsen går, hvorfor den er der, hvor den er, hvad den kan, og hvordan man kan og bør leve med den. Andre lever med grænser på andre måder. De kan være knyttet til konsortier, foreninger og grænseovergange og dermed varetage opgaver, der består i at administrere selve grænsen, skabe samarbejde på tværs af grænser og kontrollere grænsen. Der er også dem, der forsker i grænsers betydning og historie. Det gør man eksempelvis på Center for Grænseregionsforskning ved Syddansk Universitet i Esbjerg. Dette temanummer af *Økonomi & Politik* om ”Danske grænser” er netop redigeret af lederen af dette center, professor Steen Bo Frandsen.

Grænser er ofte politiserede. Ét udgangspunkt er, at grænser er med til at opretholde forskelle, stereotyper og animositeter. Opretholden af grænser sker

**MARTIN
MARCUSSEN**
Ansvarshavende
redaktør

ofte ved at konstruere en ekstraordinær forskel til alt dét, der befinder sig på den anden side af grænsen. Grænser i denne forstand kan også være hæmmende for innovation og økonomisk udvikling. Der hentes ikke nye idéer ind udefra, og der skabes ikke betingelser for udveksling af varer, tjenesteydelser, kapital og arbejdskraft.

Et helt andet udgangspunkt er, at grænser beskytter os fra trusler udefra. Grænser skaber en fornemmelse af kontrol og reel suverænitet. Selve opretholdelsen af en ydre grænse kan udgøre et fælles projekt, der skaber et sammenhold, en sammenhængskraft og en fælles identitet. Grænser kan være et forsøg på at skabe orden i en ellers kaotisk verden.

Pointen er her, at grænser er sociale konstruktioner, og at den politiske proces, der omkranser grænsespørgsmål, er med til at meningsudfylde grænsebegrebet. Særlig stærkt finder denne meningstilskrivelse sted, når vi i Danmark diskuterer grænseoverskridende fænomener som eksempelvis pandemier, migration, klima, kriminalitet, handel, transport, kommunikation etc., etc. For et land som Danmark, der gennem årene har haft rigtig mange forskellige ydre grænser hvirvler disse fænomener historien op igen og igen og minder os om, hvor små vi er.